

Iz arhivskih fondov in zbirk

Sejni zapisniki kranjskih deželni stanov

EMA UMEK

"Leta 1530 na ponedeljek po nedelji Remiscere (14. marca) so se zbrali v Ljubljani na dvorni veči gospodje in deželani Kranjske, Slovenske Marke, Metlike, Istre, Krasa, se posvetovali o vsem in da ne bi bilo zmot o delu in zaradi večnega spomina, so zapisali v knjigo in tako sklenili, da se to tudi v bodoče ne opusti ali drugače opravi ali pozabi. Te sklepe naj podpiseta deželni upravniki Jorg Gall in še en deželan."¹ Tako se glasi vpis na prvem foliju knjige, ki je na platnicah naslovljena *Noch Landtage, auch Verordneten Ausschuß Protocoll. Item die Trauburgische Handlung*, na prvi notranji strani pa je naslov, preveden v slovenski jezik, Libel vsakega posvetovanja, tako v splošnih zadevah kakor tudi o najbolj potrebni obrambi proti dednemu sovražniku Turkom. Knjiga začenja v fondu Deželni stanovi Kranjske, I. registratura, serijo knjig zapisnikov sej deželnega zbora od 1530-1783. Popis v konkordančni tabeli navaja, da je serija sestavljena iz dveh delov. Prvi del obsega 48 knjig, ki so označene sejni zapisniki št. 1-48 za čas 1530-1742, drugi del obsega knjige zapisnikov odbora 1617-1783.² Prvih 48 knjig je dobilo današnjo obliko v času deželnega registratorja Karla Seifrieda Perizhofferja pl. Perizhof (1694 - umrl neznano po 1748). Perizhoffer postane registrator deželni stanov leta 1722.³

Deželni stanovi v 16. stol. skrbijo za ohranitev spisovnega gradiva iz potreb pisarniškega poslovanja. Beleška dvorne veče 14. marca 1530 kaže, da skrbi za pravilnost poslovanja deželni upravitelj.⁴ Gradivo deželni stanov hrani deželni pisar v posebni skrinji, kakor kaže zapis v letu 1548.⁵ Ker ni bilo registratorja, hranijo ključ od skri-

nje, v kateri so deželne svoboščine, stanovski poverjeniki.⁶ Prevelikega reda v deželni pisarni ni bilo, kar se je izkazalo, ko je dežela potrebovala spise za pogovore s freisinškimi komisariji. Zato sklene odbor na svoji seji 2. marca 1586, da dežela nujno potrebuje registratorja. Dne 13. novembra 1586 pa sklene odbor, da sprejme v registraturo Hansa Halteinspilla, kar naj potrdi na prvem naslednjem zasedanju deželni zbor. Službo naj nastopi čimprej. Skupaj s pl. Scheyerjem naj registrator pregleda in uredi spise v pisarni, dokler ne bo zgrajen lantovž. Že 2. marca 1585 sklenejo na deželnem zboru, da naj se v deželni hiši uredi tudi stanovanje za registratorja.⁷ Perizhoffer navaja v Carniolii Pragmatici, da deželni stanovi nastavijo leta 1589 še adjunkta registratorja, a iz sejnega zapisnika 20. avgusta 1589 je razvidno, da sklenejo, da je potrebna za registraturo taka oseba, ki registraturo že pozna. Perizhoffer v nedatiranem spisu našteva vse deželne registratorje. Prvi je Hans Halteinspill leta 1586, ki ga nasledijo leta 1589 Baltazar Kurali (Guraldt), leta 1595 Hans Kratzenbacher, leta 1607 Sebastijan Asch, leta 1613 Felician Kirchnerberger, leta 1616 Andrej Koppeniager, leta 1638 Hans Huebbar, leta 1650 Martin Ottmaner, leta 1652 Gabrijel Lukančič, leta 1659 Jurij Sellenitsch, leta 1665 Marks Perizhoffer, leta 1688 Marks Jožef Perizhoffer, leta 1722 (16. januarja) Karel Seifried Perizhoffer.⁸ Službena dolžnost deželnega sekretarja je pisanje zapisnikov sej.⁹ Gradivo dežele so stanovi skrbno varovali, saj so zahtevali za upravljanje deželnega arhiva znano in izkušeno osebo in ne tujca.¹⁰ Karel Seifried Perizhoffer da del sejnih zapisnikov, ki so bili pisani na sešitkih, vezati v 48 knjig. Te naslovi, oštevilčijo zaporedno od 1-48 in jih foliira. V naslovih navede institucije, katerih gradivo je v knjigi. Za pregled vsebine teh 48 knjig zapis-

¹ Arhiv Republike Slovenije (AS), Stan. A 1, škatla 875, fol. 1.

² Splošni pregled fondov državnega arhiva LRS, Ljubljana 1960, str. 29; konkordančna tabela navaja sejni zapisniki št. 1-48, škatla št. 875-921 in zapisniki 1617-1618, 1693-1703, 1720-1783, škatla št. 922-930; P. Radics, *Das Archiv der krainischen Landschaft*, LZg 1862, št. 284, 285, 289-292, 1863, št. 11, 23, 24; R. Radics, *Die krainische Landtagswesen*, Österr.-ungar. Revue, XIX, 1902, 16-17, 21-23, 26, 28-35, 40-44 in ponatis; M. Verbič, *Deželnozborni spisi kranjskih deželni stanov* I, Ljubljana 1980, str. XII.

³ SBL 6, Ljubljana 1935, str. 304-307; AS, Stan. A 1, fasc. 405, škatla 734, ovitek uradniki registratore, nedatiran spis K.S. Perizhofferja.

⁴ AS, Stan. A 1, škatla 875, fol. 1.

⁵ AS, Stan. A 1, škatla 875, fol. 145.

⁶ AS, Stan. A 1, škatla 937, Carniolia Pragmatica (CP) I, protokol 2, člen 2, 22. marec 1574.

⁷ AS, Stan. A 1, škatla 937, CP I, protokol 4, člen 16; škatla 878, fol. 446, 267, 455; škatla 734, fasc. 405, nedatiran spis C. S. Perizhofferja.

⁸ AS, Stan. A 1, škatla 937, CP I, protokol 5, člen 14; škatla 879, fol. 267, škatla 734, fasc. 405, nedatiran spis K.S. Perizhofferja v ovitku uradniki registratore.

⁹ AS, Stan. A 1, škatla 937, CP I, protokol 6, člen 2, 1596.

¹⁰ AS, Stan. A 1, škatla 937, CP I, protokol 10, člen 8, 27. februar 1612.

nikov sestavi Perizhoffer pripomoček Carniolia Pragmatica Betreffend den Sessions Schematismum auch Andere alte gewohnheiten und gut observirte actum in politicis, oeconomicis, Civilibus, et militaribus extrahirt auss denen Landtagss, Aussechuss, Conferenz und Sessions Protocollen durch mich Carl Seyfrid von Perizhoffer auf Ehrenhaimb dieser Einer löbl. Landschaft in Crain Geschwornen Registratoris, Pars I^a, II^a,¹¹ ki ni datiran. Prvi del vsebuje izvlečke zapisnikov iz knjig št. 1-44 za leta 1530-1735, drugi del izvlečke zapisnikov in sklepov iz knjig št. 45-48 za leta 1735-1742. Izvlečki so označeni s številko knjige in številko zapisnika, ki jih je Perizhoffer označil v kronološkem redu. Vsak izvleček zapisnika ima navedeno poleg zaporedne številke zapisa še datum in folio zapisnika. Perizhoffer pri sestavljanju Carniolie Pragmaticae ne upošteva vseh ohranjenih zapisnikov v tej seriji, ampak predvsem tiste zapisnike in sklepe, ki govorijo o pristojnostih, postopkih in imenovanjih deželnih funkcionarjev. Za pregled vsebine sestavi še Lexicon, ki je datiran z letom 1736 in ga leta 1747 predloži deželnim stanovom. Leksikon je stvarno abecedno kazalo h Carniolia Pragmatici. V njem navaja številko dela Carniolie Pragmaticae, številko protokola in člana.¹²

Perizhoffer v opombah v Carniolii Pragmatici I zapiše, da jo je sprva sestavljal za lastne informacije, kasneje pa se je odločil, da jo predstavi javnosti - deželnim stanovom. Tem napiše na začetku rokopisa posvetilo, kjer poudari, da je za dobro poslovanje potrebna informacija o vsem, kar so predhodniki obravnavali in sklepali. Carniolio Pragmatico je sestavljal v službi deželnega registratorja 17 let. Ker je Lexicon datiran z letom 1736, moremo predvidevati, da je bila do tega leta dokončana tudi Carniolia Pragmatica in obe deli, dani deželnim stanovom leta 1747.

Serijo knjig zapisnikov deželnega zbora sestavljajo sklepi in zapisniki sej raznih stanovskih institucij in to deželnega zbora, odbora (Aussehuss), urada poverjenikov (Verordnete Amt, Verordnete Stelle), dvorne veče (Hofstading) in celo deželnoglavarstva sodišča (Landeshauptmannisches Gericht). Knjige zapisnikov do 17. stol. obsegajo zapisnike različnih stanovskih organov, od 17. stol. dalje pa knjige obsegajo le

zapisnike posameznih institucij. V tem stoletju v teh knjigah ni zapisnikov dvorne veče, pojavijo pa se zapisniki zasedanj deželnoglavarstva sodišča. Zapisniki zaradi naknadne vezave ne tečejo povsod v kronološkem redu. Vpisi v knjige zapisnikov imajo tele sestavne dele: ime vrste zapisa (sklep, obravnava, posvetovanje), ime institucije, pri kateri je sklep ali zapisnik nastal, datum, navedbo navzočih in vsebino sklepa oziroma razprave. Mnogi zapisi nimajo navedeno, pri katerem organu so nastali. Na njihov izvor moremo sklepati iz navzočih oseb. Večinoma gre pri takih zapisih za zapisnike ali sklepe urada poverjenikov. Datiranje v letih 1530, 1531 je deloma po nedeljah in svetnikih, deloma po koledarskih dnevih, od leta 1542 dalje je datiranje le po koledarskih dnevih. Sprva ne navajajo imena navzočih ali razpravljalcev. Izjemoma so to storili pri posebno pomembnih sklepih, kakor na primer na zasedanju neoznačenega organa dne 30. aprila 1530, ko so razpravljali o ocenitvi davčne osnove.¹³ Od 16. marca 1559 dalje so pri zapisnikih in sklepih navajali imena navzočih le pri nekaterih sejah, od leta 1569 dalje pa so vpisi navzočih stalen sestavni del zapisnika. V letih 1530, 1531 in 1543 so vpisani le sklepi sej in razprav, od leta 1548 dalje so zabeleženi dnevni red, razprava in sklepi. Vsebina razprav je od leta 1559 dalje tudi podnaslovljena, podane so kratke utemeljitve in sklep. Od leta 1571 dalje je navedena obširna vsebina razprave, od leta 1576 dalje je navedena razprava posameznih razpravljalcev, ki jo zaključuje sklep. Od šestdesetih let 16. stol. imajo razprave na robu zapisane pripombe pisarje, ki označujejo izvršitev sklepov. V 17. stol. postanejo sestavni del zapisnikov tudi dekreti deželnega zbora ali odbora. V prvo knjigo sejnih zapisnikov so uvezani tudi deželnozbornski spisi (imenovanja komisarjev, instrukcije komisarjev za deželni zbor, odgovori dežele itd.) iz leta 1548 in razni dopisi stanovom (1541-1548). Čeprav govori prvi vpis v knjigo, da mora sklepe podpisati deželni upravnik in eden od navzočih, se tega niso držali. Izjema je le razprava velikega odbora 26. julija 1543, ko so razpravljali o deželnem pozivu, obrambi dežele, novi obdavčitvi in izbrali dva poslanca, ki sta šla na Dunaj. Tedaj so se vsi prisotni podpisali in pečatili s svojimi pečati.¹⁴

Prva knjiga sejnih zapisnikov obsega obdobje 1530-1573 (fol. 1-577) s presledki, manjkajo zapisniki za leta 1532-1542, 1544-1547, 1549-1558, 1560-1562, 1564-1566, 1570, ki očitno v času vezave knjige niso bili več ohranjeni. V knjigi so zapisi sklepov in zapisniki obravnav ter posvetovanj različnih teles:

- dvorne veče 1530, 1531, 1549, 1567-1569, 1571-1573, ki je v nujnih primerih, ko ni bilo

¹¹ AS, Stan. A 1, škatla 927 CP I, škatla 938 CP II. Na prvi strani notranji strani CP I je ex libris Jožefa Ferlinanla Wolffa, dir. prava, svetnika, deželnega glavarstva Kranjske. Prepisi CP I, II so v AS, zbirka rokopisov št. 344, 345, 346.

¹² AS, Stan. A 1, škatla 939 Lexicon über erst- und andern Theil der Carniolie Pragmaticae aufgerichtet durch mich Carl Seyfrid von Perizhoffer auf Ehrenhaimb, Landtschaftlichen Registratoren allda im Jahr 1736, kasnejši prepis pod naslov neu eingehenden im J. 1838. Prvi novi vezavi so italijanski platnice skrajšan naslov Lexicon über ersten und andern Theil der Carniolie Pragmaticae 1736. Leksikon je izročil stanovskemu odboru občnik Friderik vitez pl. Kreuzberg, temu pa ga je izročil prijatelj, kakor priča zapis v Leksikonu.

¹³ AS, Stan. A 1, škatla 875, fol. 6^r.

¹⁴ Ibid., fol. 73-76.

moči sklicati deželnega zbora, sklepala tudi v deželnozborskih zadevah.

- odborov: velikega, ožjega, malega, 1530, 1531, 1567-1569, 1571, 1572
- deželnega zbora 1530, 1531, 1548, 1563, 1568, 1569
- urada poverjenikov 1531, 1568, 1569, 1571-1573, ki jim sprva določi deželni zbor konkreten predmet obravnave, nato pa postanejo izvršilni organ deželnega zbora s stalnimi pristojnostmi.

Izraz *Verordente* se v prvi knjigi zapisnikov pojavi v letu 1540.¹⁵

Na prvem zasedanju dvorne veče, ki je zabeleženo v knjigi in za katerega so zabeleženi sklepi z dne 14. marca 1530, obravnavajo papeževo zbiranje pomoči za boj proti Turkom, turško nevarnost, gradnjo deželne hiše, nastavitve dveh deželnih zdravnikov, ki prejmeta vsak letno po 100 ducatov, imenovanje Jorga pl. Lamberga za deželnega prejemnika, ki prejema letno 200 gld. in iz tega vzdržuje tudi svojega pisarja. Dne 4. aprila 1530 imenuje dvorna veča Wolfa pl. Lamberga za vojaškega poveljnika.¹⁶ Dne 30. aprila 1530 so prvič navedeni člani dvorne veče, kjer so zastopane vse kurije in jih je navzočih 17, med njimi so deželni glavar, deželni upravnik, ljubljanski škof, ljubljanski župan in mestni sodnik.¹⁷ Na ponedeljek pred vnebovzetjem (23. maj) 1530 razpravljajo na dvorni veči o stališčih za zasedanje meddeželnih odborov Štajerske, Koroške in Kranjske leta 1530 v Slovenj Gradcu in o medsebojni vojaški pomoči dežel. Predlagajo, da vsaka dežela da od 200 renskih goldinarjev imenjske rente po 1 oklepne konja oziroma na 25 goldinarjev po enega pešca. So proti pritegnitvi podložnikov v deželni poziv, ker "ti le zanemarjajo delo pa tudi zaradi tega, ker se od njih pričakuje upor."¹⁸ Dne 4. julija 1530 se ponovno sestane dvorna veča in med drugim razpravlja, da nastanijo najemnike na Gorenjskem in v Slovenski Marki in določi osebe za odbor (*Ausschuss*), "če se deželnemu glavarju kaj pripeti in da so mu v pomoč. Če je potreba večja, lahko deželni glavar odredi poleg izbranih tudi druge osebe." Za odbor izvolijo pet oseb, poleg deželnega glavarja Hansa Kacijanerja še deželnega upravnika Jurija Galla iz Motnika, Jurija pl. Lamberga s Črnelega, Krištofa pl. Purgstala, Jurija pl. Schnitzenpauerja in Erazma pl. Thurna.¹⁹ Dne 14. septembra 1530 deželni zbor določi poseben odbor za odmero davka za deželo. V njem je 15 oseb, poleg Kacijanerja Hansa, deželnega glavarja, Jurija Galla, deželnega upravnika, in članov odbora, ki so bili izvoljeni 4. julija 1530, še pl. Črnomeljski, Krištof

pl. Kreig, komendator v Ljubljani, Erazem pl. Obritschen, Jobst Mordax, Krištof pl. Gallenberg, Jakob pl. Raunach, eden od članov ljubljanskega kapitlja, dva zastopnika mest.²⁰ Dne 6. januarja 1531 deželni zbor odredi 17 članski veliki odbor (*grosse Ausschuss*) in 9 članski ožji odbor (*enger Ausschuss*), ki sta sestavljena iz vseh štirih kurij. Nekateri člani ožjega odbora so tudi istočasno člani velikega odbora, poleg njiju so imenovali tudi več skupin deželanov, ki naj se skupaj s člani odbora posvetujejo o dovoljevanju.²¹ Deželni zbor je na zasedanju 21. marca 1531 razmejil pristojnosti ožjega in velikega odbora. Ožji odbor razpravlja in sklepa o vseh "stiskah dežele". Če pa je zadeva važna, deželni glavar določi za razpravo veliki odbor, ta razpravlja o vsem skupaj z ožjim odborom in deželnim glavarjem. Število članov ožjega odbora zmanjšajo od devet na sedem, v njem ni prelatov. Število velikega odbora zmanjšajo od 17 na 10 članov, ki niso isti kot člani ožjega odbora. Deželni glavar pa more k razpravam pritegniti tudi druge osebe.²² Dne 6. aprila 1531 zasedata skupaj ožji in veliki odbor in drugi deželani, ki so k temu pritegnjeni, razpravljajo o obrambi dežele, določijo poveljnike plemiške vojske in njihove plače.²³ Na zahtevo deželnega kneza deželni zbor 17. julija imenuje nov odbor (*Ausschuss*), ki ima 8 članov, v njem niso zastopani prelati. Poleg tega deželni zbor imenuje še dve skupini deželanov, ki razpravljata o instrukciji poslancev in o deželnih svoboščinah.²⁴ Dvorna veča se sestane, kakor je razvidno iz njenih sklepov v letu 1531 štirikrat. V tem letu med drugim razpravlja o utrjevanju Ljubljane in gradu, podložniški tlaki pri utrjevanju, davčnih zaozankih, medodbornem zboru v Dravogradu itd.

Na podlagi ohranjenih zapisov sklepov dvorne veče in odbora v letih 1530 in 1531 moremo soditi, da je predmet razprav odbora sprva določen na podlagi sklepa dvorne veče in deželnega zbora in da se v letu 1530 pojavi stalen odbor kot posvetovalni organ deželnega glavarja. Razvoju institucij v letih 1532-1542 po sejhinih zapisnikih ne moremo slediti, ker za ta leta niso ohranjeni. V letu 1542 so ohranjeni le zapisi sklepov velikega odbora, ta zaseda 26. julija, na njem je prisotnih 12 članov. Razpravljajo o deželni obrambi in o poslancih, ki bodo šli na Dunaj zaradi nove davčne osnove. Imenovali so šest poverjenikov (*Verordnete*), od katerih sta po dva iz kurije gospodov (Franc pl. Rain s Strmola, pl. Lamberg s Čmelga) in vitezov (Erazem pl. Obritschan, Sigmund pl. Weichselberg) in mest (Pavel Winer in ljubljanski župan Vid Khisl).²⁵

¹⁵ id., fol. 138.

¹⁶ id., fol. 1.

¹⁷ id., fol. 6.

¹⁸ id., fol. 9.

¹⁹ id., fol. 12.

²⁰ id., fol. 16-20.

²¹ id., fol. 32-35.

²² id., fol. 42-44.

²³ id., fol. 52-53.

²⁴ id., fol. 57.

²⁵ id., fol. 73-76.

Od leta 1543 do 1548 zapisnikov ni. Iz zapisnika zasedanja deželnega zbora 5. novembra 1548 je razvidno, da je določil člane velikega in malega odbora. Veliki odbor je imel 17 članov, v njem so zastopane vse štiri kurije. Člani velikega odbora so: deželni upravnik, deželni upravitelj, dva prelata (stiški opat, novomeški prošt), 12 gospodov in vitezov (Anton baron Thurn, Wolf pl. Lamberg, Erazem pl. Obritschan, Jurij pl. Lamberg, Hans Jožef pl. Egkh, Hans Lenkovič, Wolf Werneg, Viljem Rasp, Viljem Schnitzenpaumer, dr. Bernardin Barbo, Florijan Scharph, Karel pl. Purgstall) ter ljubljanski župan. Po navodilu dežele morajo člani velikega odbora delati v dobro dežele in poročati o svojem delu na deželnem zboru. Mali odbor ima 11 članov, ki so izbrani po kurijah. V njem so deželni upravnik, deželni upravitelj, stolni prošt ali kdo drug iz ljubljanskega kapitlja, sedem gospodov in vitezov (Anton baron Thurn, Hans Jožef pl. Egk, Viljem pl. Rasp, Viljem pl. Praunshberger, Florijan Scharph, Karel pl. Purgstall, Jakob pl. Gallenberg) in ljubljanski župan.²⁶ Mali odbor se večkrat enači s poverjeniki, ki se v tem času omenjajo v naslovih dopisov in ukazov deželnega kneza poleg deželnega glavarja in deželnega upravitelja.

Z letom 1542 je vrsta zapisov pretrgana. V letih 1548, 1559 in 1563 so le posamezni zapisi sklepov in posvetovanj dvorne veče, deželnega zbora in organa, katerega zapisi sej niso naslovljeni, verjetno gre za odbor. Bolj popolnim zapisnikom sledimo od julija 1567 do leta 1569, manj je v tem času zapisnikov deželnega zbora, več je zapisnikov drugih organov. Za to obdobje so ohranjeni zapisniki dvome veče, ki se je sestajala večkrat na leto, npr. leta 1567 trikrat, leta 1568 dvakrat in leta 1569 petkrat.²⁷ Število udeležencev zasedanj dvorne veče variira od 9 do 14 oseb, ki so zastopane po kurijah. Dvorna veča v letih 1567-1569 razpravlja o nastavitvi vojaških poveljnikov, utrjevanju mest, preskrbi vojske s hrano, davčnih zaostankih mest, plačah stanovskih uslužbencev, dovoljevanju dežele, predlogih za mesto svetnika notranjeavstrijske vlade. Zabeleženi zapisniki deželnega zbora izpričujejo njegova zasedanja v letu 1568, ko je januarja zasedal trikrat in tudi v februarju. Sejni zapisniki so za navedeno razdobje redki, izpričujejo le zasedanje odbora v letih 1568 in 1569, ko razpravlja med drugim o gorskem redu in redu ograjnega sodišča. Predmeti razprav dvorne veče in odbora so v tem času večkrat enaki in kažejo, da predmeti razprav niso le posledica pristojnosti, ampak tudi proceduralnega postopka. Za obdobje 1567-1569 je ohranjena vrsta sejnih za-

pisnikov, kjer ni navedeno, pri katerem telesu so nastali. Po imenih prisotnih pa moremo sklepati, da gre za urad poverjenikov. O imenovanju poverjenikov zveemo iz sklepov dvorne veče v tem času.

Za leto 1570 ni ohranjenega nobenega sejnega zapisnika, od leta 1571 dalje serija sejnih zapisnikov ni več prekinjena. V času od 1571-1573 ni v prvi knjigi sejnih zapisnikov nobenega zapisnika deželnega zbora, so le zapisniki odbora, dvome veče in urada poverjenikov, ki pa niso vedno naslovljeni. V letih 1571-1573 dvoma veča večkrat zaseda, po naslovljenih zapisnikih zasedanj v letu 1571 petkrat, v letu 1572 osemkrat in v letu 1573 desetkrat. Udeležba na zasedanjih dvorne veče je različna, tako se v letu 1572 udeležuje zasedanj od 8 do 16 članov. Sejni zapisnik 8. novembra 1572 pojasnjuje sestavo dvome veče: deželni glavar, deželni upravnik in 11 prisednikov (asesorjev), ki so izbrani po kurijah.²⁸ Vendar to demantirajo zapisniki dvorne veče v naslednjem letu, ko je prisotnih na njenih zasedanjih od 12 do 21 oseb. V letu 1573 razpravlja dvorna veča med drugim o predlogih za svetnike notranjeavstrijske vlade, poveljnikih plemiške vojske, organizaciji pobiranja vinske naklade in čepnine, razpisu zasedanj odbora, uradu poverjenikov, izpopolnitvi mest poverjenikov, odpisu davkov, nastavitvah in plačah deželnih uslužbencev, spremembah davčne napovedi, preskrbi, oborožitvi in financiranju Vojne Krajine, pregledu deželnega poziva, kontribuciji. Zasedanja odbora so v letih 1571-1572 pogostna. Odbor v letu 1571 zaseda vsaj 15-krat, ko so zapisniki naslovljeni kot zapisniki sej odbora. Večkrat trajajo zasedanja odbora po 3-4 dni, udeležba pa je različna, od 8-21 navzočih. V letu 1572 se odbor sestane januarja in junija, navzočih je od 13-17 oseb. Za leto 1573 v prvi knjigi sejnih zapisnikov ni vpisanih sejnih zapisnikov odbora. Odbor v letih 1571 in 1572 razpravlja med drugim o predlogih za člane notranjeavstrijske vlade, nepravilnostih pri vinski nakladi, sredstvenini, izbrisih iz imenjske knjige, financiranju Vojne Krajine, plačah in nastavitvah deželnih uslužbencev, vzdrževanju najemnikov, o razpisu zasedanj dvome veče, pregledu deželnega poziva, objavi potrjenega novega reda ograjnega sodišča, vodenju procesov v kriminalnih zadevah proti deželanom, pregledu plemiške vojske, pritožbah glede deželnih svoboščin, policijskem redu, dajanju nakladniškega urada v Ljubljani s podružnicami v zakup, kmečki trgovini.

Zapisniki sej poverjenikov v letih 1571-1573 nimajo v naslovu navedbe, da so zapisniki poverjenikov. A primerjava imen poverjenikov in navzočih na sejah nam dokazuje, da gre v mnogih primerih za zapisnike urada poverjenikov. Februarja 1573, ko je kmečki upor na vrhuncu, za-

²⁶ id., fol. 202-209.

²⁷ id., fol. 235-240, 252-256, 259, 298-298, 316-316, 318-321, 386-389, 395-397, 406-407, 427, 431-432, 457-462, 474-476, 480-481, 509-511, 518-520, 524-526, 544-546, 553-557, 563-565, 568-571, 573-574.

²⁸ id., fol. 519-520.

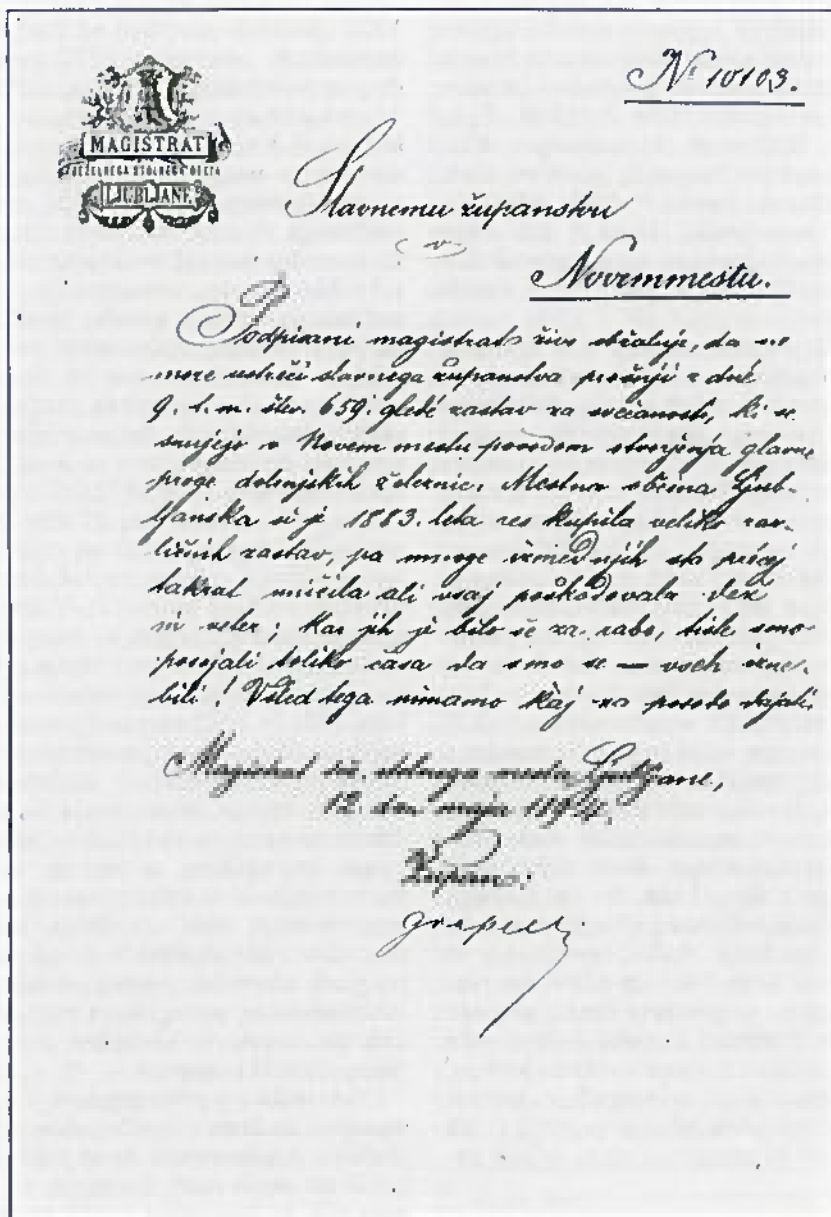
sedajo nepretrgano.²⁹ Ker prva knjiga sejnih zapisnikov obsega čas do leta 1573, je v njej vrsta podatkov o protestantizmu, o nastavitvi predikantov, učiteljev, prevodih knjig v slovenski jezik, preganjanju in zaščiti predikantov s strani dežele, razdeljevanju slovenskih protestantskih knjig med plemstvom. Tako na primer dvorna večja razpravlja 3. aprila 1571 o prošnji Ane Blagaj, da bi vrnila slovenske knjige, ki jih je dala dežela in jih dali nekemu drugemu, njej pa bi dali v zameno denar za preživetje. Dvorna večja ugodi njeni prošnji in naroči Klombnerju,

da gre po knjige. Ker so Blagajevi del stroškov za knjige že prej povrnili, dobe še preostanek 20 goldinarjev.³⁰

Ta kratek pregled prve knjige sejnih zapisnikov nam razgrne vso raznolikost njihove vsebine, saj nas informirajo o razvoju deželnih institucij kakor tudi o vseh dejavnostih dežele.

²⁹ id., fol. 527-536.

³⁰ id., fol. 386-388.

Dopis Ljubljanskega Magistrata županstvu Novo mesto z dne 12. maja 1894
Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota za Dolenjska in Belo krajina Novo
mesto, NME 5, Mestna občina Novo mesto